

carpetii de peste hotare

Teatrul
Popular
de Stat
din
Cracovia

Teatrul Popular de Stat din Cracovia a prezentat spectacole între 14 și 20 aprilie 1986 în orașele Sibiu, Tîrgu Mureș și Brașov. Instituția a fost înființată acum treizeci de ani, în cartierul Nowa Huta din Cracovia, cartier nou, cu o populație predominant muncitorească, dornică de artă și cultură. Scurta sa istorie a cunoscut momente de strălucire, datorită unor personalități proeminente care i-au imprimat un caracter de intensă originalitate, printre care Krystyna Skuszanka, Jerzy Krzowski sau Jozef Szajna. Astăzi, teatrul din Nowa Huta se înfățișează ca un colectiv harnic și serios, cu o activitate laborioasă îndreptată spre educarea publicului local, pentru care își alcătuiește un repertoriu eclectic, format din opere clasice și contemporane, naționale și universale.

Cele trei spectacole ale turneului, bazate pe texte literare poloneze (alese deosebi după criteriul accesibilității pentru un public străin), sint, în bună măsură, reprezentative pentru orientarea repertorială a teatrului — deși la sediu se joacă și piese de o mai stringentă actualitate.

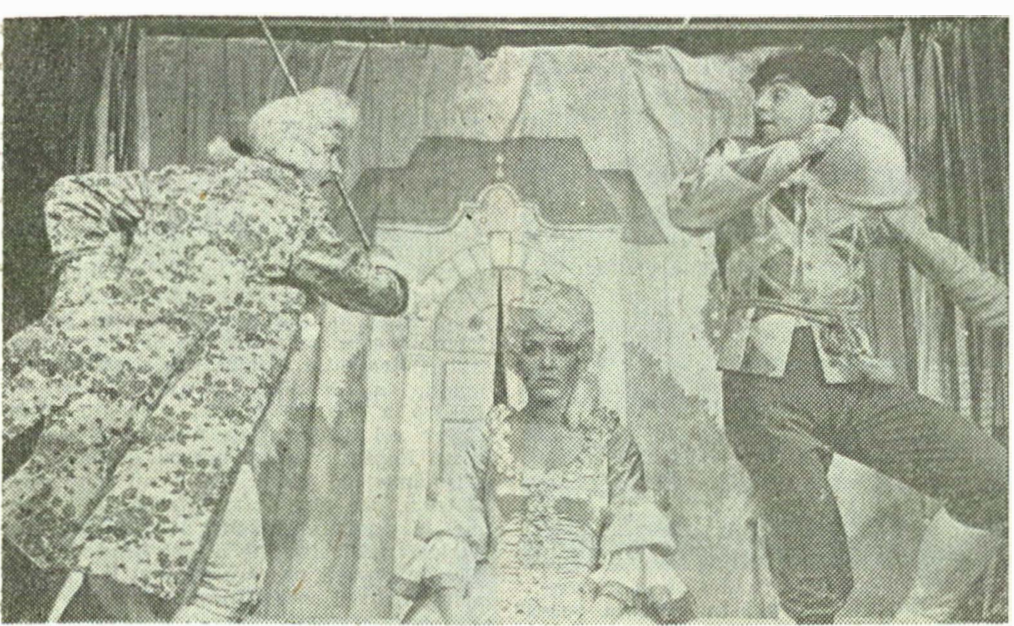
PARADELE

de Jan Potocki

Acastă suită de scenete de sine stătătoare, a căror acțiune angajează aceleași personaje, aparține autorului polonez din secolul al XVIII-lea Jan Potocki, care și-a scris opera în limba franceză. Premiera absolută a avut loc în 1789 — an de rezonanță istorică! — în teatrul particular al unei familii nobile. Prima traducere în limba polonă a fost făcută în 1956, restituindu-se astfel publicului de azi o operă ce ține de începuturile teatrului autohton și care îmbină elemente de commedia dell'arte cu teatrul popular de bîci francez, adaptat, desigur, specificului național. Acest amestec se evidențiază în primul rînd în numele personajelor: Zerzabella (o Colombină), Leander (tînărul

amoretz), Gil (un Arlecchino zis Scatiul), Kasander (cu rol de Pantalone) și nelipsitul Doctor.

Pe scena Teatrului Dramatic din Brașov, transformată în sală de teatru (pentru a reconstitui condițiile de spațiu miniatural în care a avut loc premiera absolută), un podium amenajat ca o platformă improvizată pentru reprezentația unei trupe ambulante, ȳasă să se vadă „scena” și „culisele”, cu aparatele de produs lumină și zgomote. Actorii se prezintă publicului într-un cor vesel, după ce s-au pregătit de intrare și și-au împărțit rolurile. Se reprezintă: Gil e îndrăgostit, Calendarul bărbaților bătrîni, Călătoria lui Kasander în Indii, Kasander literat și Kasander democrat, o suită de întîmplări vesele, în care Kasander e cînd tatăl, cînd soțul înșelat al ușuraticii Zerzabella, aceea e îndrăgostită cînd de servitorul Gil, cînd, mai des, de tînărul Leander, la rîndul său veșnic îndrăgostit norocos, cîștigător al diverselor concursuri și în-

Scenă din spectacolul „Paradele“

vingător al adversităților, Gil-scatiul e păgubosul inventiv, Doctorul e veleitarul fără nici o speranță. Se joacă cu fața la public, mișcarea e vie, grațioasă, aproape dansantă, atingând performanța acrobatică la tinărul Zbigniew Zaniewski (Gil), situațiile sînt puse în valoare prin mijloace simple, esențiale, fără angajarea psihică a interpreților, unele improvizații clownești au haz, o ușoară ironie duioasă plutește asupra ansamblului, aducînd astfel în scenă poziția actorilor contemporani, din „culise“, actorii care nu joacă în unele scene minuiesc la vedere aparatele de zgomote, producînd furtună, cîripit de păsărele sau vuietul mării. Scenele sînt legate prin intermedii muzicale, pe texte de diverși autori polonezi și străini, toți actorii dovedindu-se buni cîntăreți. Se impun cu deosebire Andrzej Franczyk (un Leander înzestrat cu umor de bună calitate și mimică expresivă), Henryk Giżycki (un Kasander în diverse ipostaze, ciufut și temperamentos); se oheltuiește mult în mișcare, uneori cu folos, deja menționatul Zbigniew Zaniewski (Gil); în rolul Zerzabellei apar, pe rînd, două tinere actrițe drăguțe, mai spirituală și mobilă Katarżyna Lis, mai decorativă Dagmar Bilinska. Regizorul Tadeusz Malak a urmărit și a reușit să evoce stilul naiv al unei reprezentări de gen, cu concursul scenografului Kazimierz Wisniak, iar replicile rostite din cînd în cînd în limba română au mărit farmecul spectacolului, înlesnind comunicarea directă cu publicul.

BAL LA OPERĂ de Julian Tuwim

Întreprindere ambițioasă, monodrama **Bal la operă**, creată pe baza poemului lui Julian Tuwim, scris în 1936, și a unor fragmente selecționate din opera aceluiași poet polonez, reprezintă o importantă realizare de artă scenică modernă, animată de spirit militant, politic. Creatorul spectacolului (adaptator și interpret unic al textului, cu sprijinul cîtorva colaboratori, între care scenograful Janusz Trzebiatowski) este actorul Henryk Giżycki, actualul director al Teatrului din Nowa Huta. „Balul”, la care participă întreaga protipendadă, este de fapt metafora unei lumi ce merge inconștient spre catastrofă — fascismul și războiul —, o lume ce petrece frenetic, dominată de setea de bani, scaldată în luminile unei false străluciri, în timp ce, la polul opus, oamenii simpli muncesc și mor în sărăcie și mizerie.

Actorul narator, purtînd un costum de catifea neagră care-l depersonalizează, pe scena goală, în semifintunerul căreia se conturează siluetele unor manechine, își începe povestirea pe tonul împărtășirii unei taine, crescînd apoi și modulîndu-și glasul în mod semnificativ. Se pregătește marele bal al operei. Descrie ambianța, garderoba, mimează diverse personaje,

de Aleksander Fredro

Henryk Giżycki în „Bal la operă“

tonul devine sarcastic, se încarcă de sugestii. Începe jocul cu manechinele, pe care le mînuiește cu dexteritate, însuflețindu-le, dîndu-le diverse identități prin elemente de costum — o doamnă cu etolă de blană, un ofițer superior cu chipiu, un domn cu joben și fular alb — transpunîndu-se de fiecare dată, mimînd personajul respectiv, dansînd, creînd, cu ajutorul muzicii, al luminilor, abil manevrate, al manechinelor, și datorită admirabilei sale mobilități fizice, un univers coșmaresc. Pentru că balul are loc într-o atmosferă de mare tensiune, poliția secretă e peste tot — „copoi la copoi privește”, spune o replică leit-motiv —, prin exuberanța petrecerii răzbat ecouri de afară (anunțul din ziar despre moartea unui șomer, un manechin cu o mască de gaze aducînd în scenă chipul hîd al morții). Momente de paroxism alternează cu altele de relaxare; orchestra cîntă, lumea dansează, copoii mișună, dar grămada de manechine prăbușite unele peste altele conturează imaginea unui holocaust, pentru ca apoi același joc să reînceapă în sunetele muzicii. În timp ce zori triste anunță „o nouă zi în patrie”, balul continuă, reclama unei noi arme automate americane domină scena, manechinele devin ținta tirului și totul se pierde într-o fumigație ce anunță catastrofa. Performanță actoricească și plastică în stilul unui expresionism ce îmbină grotescul cu satira fantastică și cu meditația filosofică, **Bal la operă**, cu evidente trimiteri în actualitate, lasă o impresie durabilă.

Tadeusz Kwinta și Wladyslaw Bulka în „Răz bunarea“

Cunoscută la noi datorită traducerii în versuri realizate de Olga Zaicik și Virgil Teodorescu și publicată în 1958, jucată de câteva teatre din țară, comedia clasicului Al. Fredro s-ar putea rezuma prin faimoasa formulă a lui Caragiale: „un băiat iubea o fată și părinții nu-i lăseau”, formulă care se potrivește și unei tragedii ca **Romeo și Julieta**, dar și multor comedii, ca de pildă aceasta. Numai că Fredro a pus pe primul plan dușmănia dintre cei doi capi de familie — paharnicul Raptusiewicz și notarul Mileczek — dușmănie ale cărei cauze nu sînt prea limpezi, dar care se manifestă cu strășnicie, în ciuda vecinătății lor (viețuiesc în același palat, locuințele lor fiind despărțite de un zid pe care notarul îl tot construiește și-l consolidează mereu). Abil autor de comedii, Fredro a țesut intriga astfel încît „răz bunarea” paharnicului vine tocmai în sprijinul dorinței tinerilor — Waclaw, fiul notarului, și Klara, propria sa nepoată — de a se căsători, fapt pe care, de n-ar fi fost încurcătura cu stolniceasa Hannie, aleasa inimii sale, Raptusiewicz nu l-ar fi acceptat în rupuț capului.

Spectacolul pus în scenă de Stanislaw Igar — în scenografia de deosebit rafinament plastic semnată de Józef Napiórkowski și Ryszard Stobniki, care folo-

(Continuare la pagina 91)

Margareta BARBUȚA

